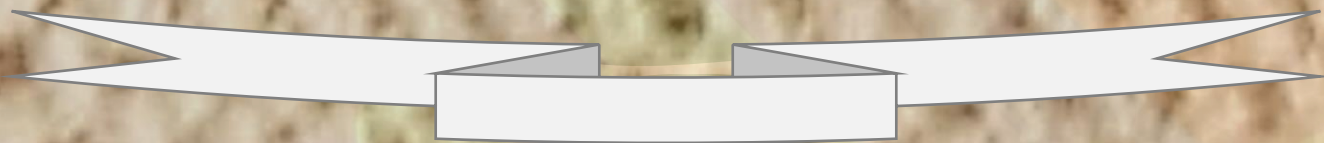

BOSNIA TEHNIKA RINGHEEGELDUS

*Väljavõte Sigrid Talviste lõputööst
(TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia)*

Terminid “Bosnia” on kasutatud inglise keelt rääkivates maades käsitööga tegelejate poolt alates kuninganna Viktoria valitsusajast. Seda tehnikat kutsutakse mõnikord ka “vana maailma tehnikaks”. (Leslie 2007, lk 26)

Bosnia tehnika on väga vana, arvatavalt esimene heegeldamistehnika.

ERM-i esemelises üldkogumis on seitseteist eset:

- 10 sõrmkinnast,
- 4 labakinnast,
- 2 randmekinnast
- ühe kindapaari katked.

Selles tehnikas heegeldatud kinnaste valmistamise aeg jääb ajavahemikku 1821 - 1907.

Bosnia tehnika on aassilmustega heegeldamise üks variatsioon, mida heegeldatakse eelmise rea silmuse kas esimesest või tagumisest poolest. Need väikesed erinevused võimaldavad luua hulgaliselt erinevaid tekstuuri- ja värvi-kombinatsioone. Nii loodud pind on tihe ja vastupidav.

- Kerstin Jönsson kirjutab, et varemalt heegeldati kindad villasest lõngast mitu numbrit suuremad, et hiljem saaks neid tugevalt vanutada, mille tulemusena need muutuvad nii vastupidavaks, et ei lähe katki ja märjaks saades on peaaegu veekindlad (2010, lk 7).
- Vanutamine oli tavapärane ka nõeltehnika puhul.
- Samuti on silmuskootud kindaid teatud puhkudel, näiteks töökindaid, vanutatud.

19 sajandi alguses liikusid Briti saarte sõdurid ja meremehed läbi kogu Euroopa, et peatada Napoleoni impeeriumi ehitamist. Tavalised sõdurid pidid eluks vajalikud asjad ise valmistama. *Shepherd's knitting* oli ka sõja ajal väga kasulik: soe, tihe, ja vastupidav. Kasulik tehnika ei jäänud märkamata inimeste poolt, kes elasid külades, kus sõdurid peatusid.

Kuigi me ei pruugi kunagi teada saada, kas heegeldus liikus Euroopasse või tuli sealt, oli Bosnia heegeldus 1824. aastaks tekitanud piisavalt huvi, et selles tehnikas tehtud siidist käekott oli pandud väga moekasse Euroopa naisteajakirja. (Kooler 2012, lk 13)

Üheks näiteks Bosnia tehnika kasutamisest on Lääne-Soome rootsikeelses piirkonnas valmistatud Korsnäsi kampsunid. Ligi kaks kilo kaaluvaid kampsuneid valmistasid 19. sajandi keskel noored naised oma kihlatutele. Kampsunite valmistamisel kasutati nii kudumist kui heegeldamist. Keerukaid ja töömahukaid kampsuneid kudusid koos kolm, neli naist.

Kampsunite kehaosa ja varrukate keskosa kooti ringselt, kampsunite alläär heegeldati, siis kooti, siis jälle heegeldati. Kogu muu kampsuniosa moodustati kahevärvilise heegelduse mustritest, mille puhul silmused heegeldati ainult läbi tagumise aasa (Bosnia heegeldus), tehnikas, mis oli üldlevinud Ida – Euroopas ja Türgis.

Loomult mitteelastne heegeldus takistab kampsuni allääre väljavenimist ja tagab rõiva kestvuse. Peaaegu kõik muuseumikogudes olevad kampsunid, mida on kantud ilmselgelt kaua ja sageli, on suurepärasel seisukorras. (Nargi 2012, lk 123, 124)

TÖÖVAHEND

Sageli olid metallist
Bosnia heegelnõelad
tehtud vanast lusikast.

Kuigi Bosnia tehnikas saab heegeldada ka tavalise heegelnõelaga, on selle tehnika jaoks olemas spetsiaalne heegelnõel, mis muudab töö palju lihtsamaks. Selle lai põhjaosa on kui mõõteriist silmuste suurusele ja kindlustab, et need ei oleks liiga kõvasti kokku tõmmatud. Tavalise heegelnõelaga heegeldamine ei anna sama tulemust ja silmused võivad tulla liiga väikesed ning pingul.

Õhuke, järsult laienev varreosa hoiab silmused ühtlaselt laiad ja kergendab heegelnõela sisse panekut kitsastest aasadest (2012, lk 26, 27).

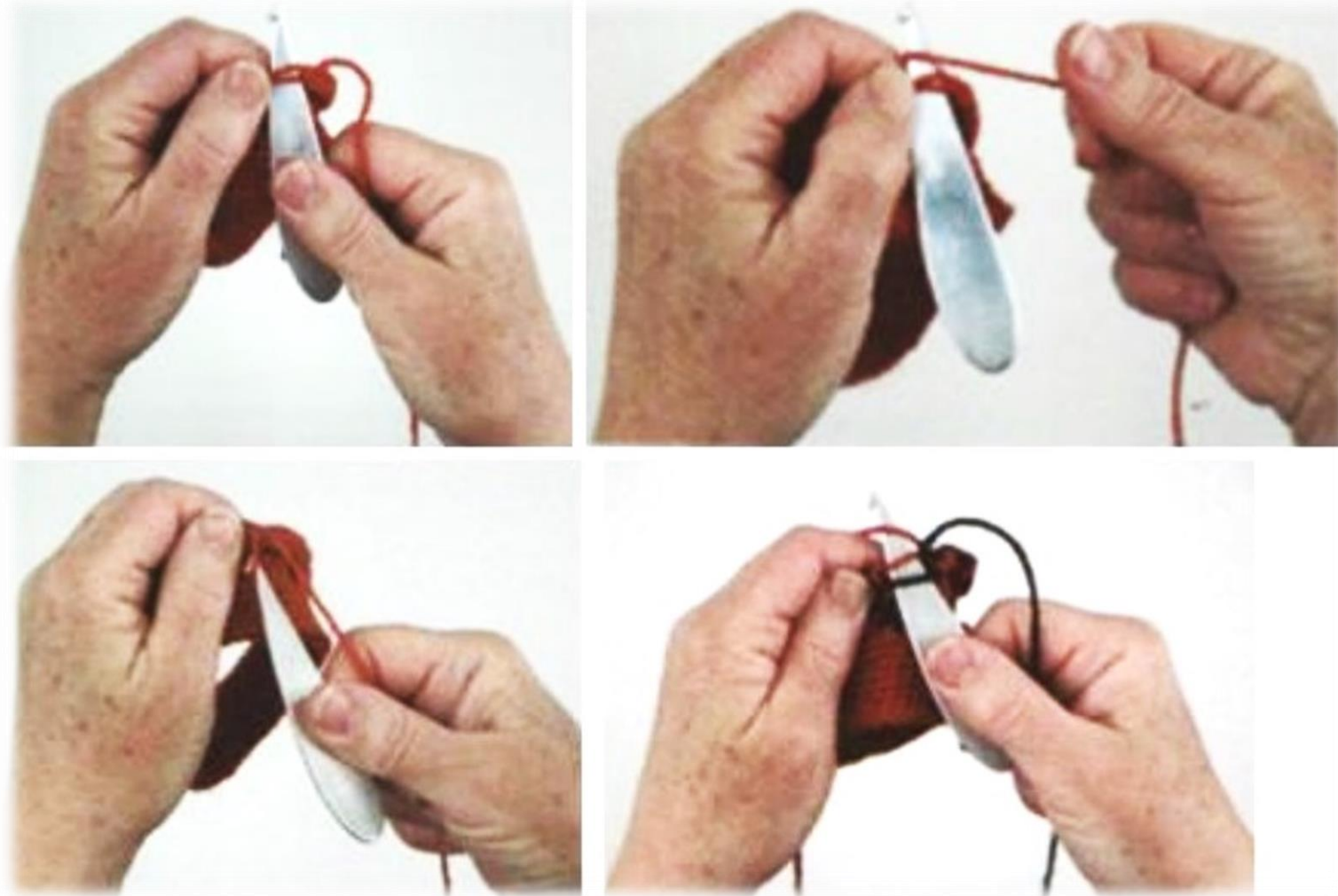
Bosnia tehnikas heegeldamise spetsiaalse heegelnõela konksu
laius määrab tekkiva silmuse laiuse.

Vajalikke heegelnõelu Eestist ei leia,
neid saab tellida ebay-st ja aadressilt
www.lacis.com .

Kahjuks puudub selliste heegelnõelte
kohta igasugune teave nõela
valmistamise materjali ja suurus-
numbri kohta.

Bosnia tehnikas heegeldamiseks mõeldud spetsiaalset heegelnõela hoitakse heegelnõela alumisest laiemast osast pöidla ja nimetissõrme vahel ja lükatakse läbi silmuste suunaga alt üles.

- Bosnia tehnikas heegeldatud pind on tihe ja vastupidav.
- Ringselt heegeldatuna sobib see meetod kinnaste, sokkide, mütside, seelikute jne heegeldamiseks.
- Bosnia tehnikas on võimalik heegeldada ka edasi-tagasi ridadena.
- Sellised töövõtted on sobivad sallide, jakkide, tekkide, katete jne tegemiseks.
- Bosnia heegeldust iseloomustab tugeva, mitteelastse pinna moodustumine.
- Samuti tuleb arvestada asjaoluga, et suure lõngakulu tõttu on valmiv ese (kampsun) kaalult raske.

Töövõtted

1. Bosnia tehnika algab ahelsilmuste keti heegeldamisega ja uued silmused luuakse eelmise rea silmuste tagumisest või esimesest poolest.

Kui ahel ümber keerata, on näha mööda ahelat jooksev aasade, vahel ka "kühmude", rida. Vii heegelnõel selle aasa alt läbi ja heegelda silmus nii nagu tavaliselt.

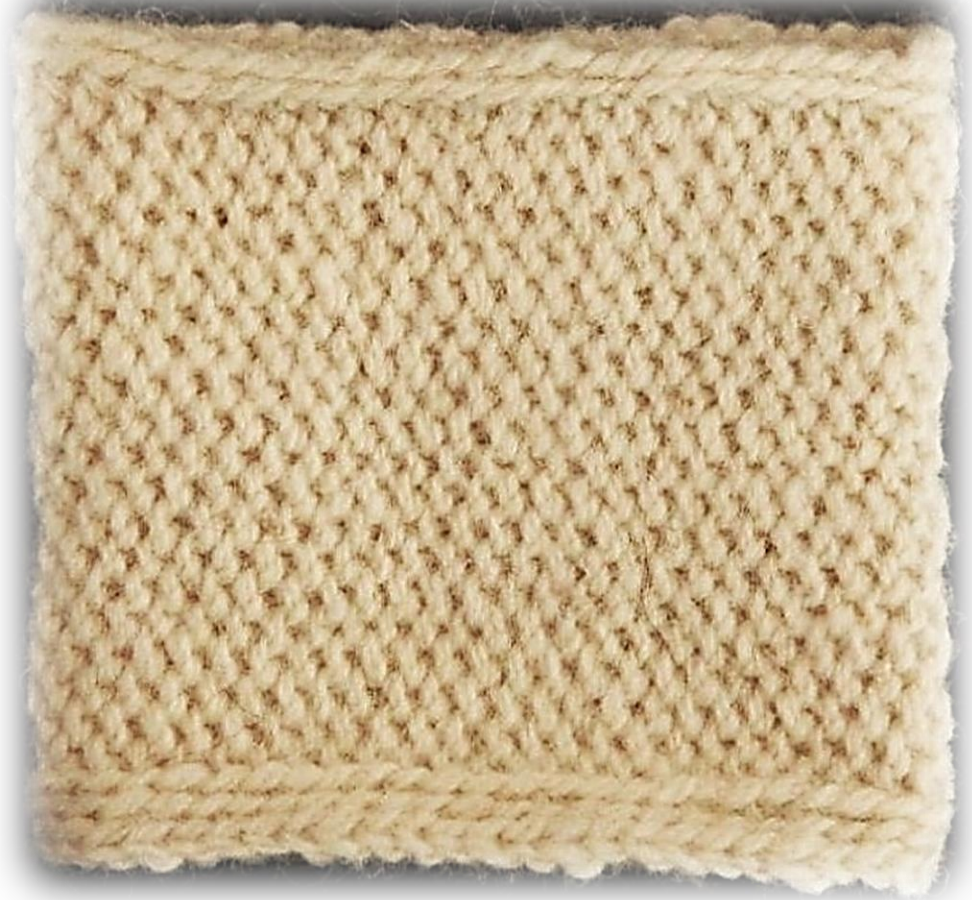
Niimoodi ahelasse heegeldades jääb mööda alumist serva ilus puhas silmuste rida.

Bosnia tehnikas heegeldamisel on kaks põhilist võtet:

- Heegelda aassilmused läbi eelmise rea silmuse tagumise poole. Läbi eelmise ringi silmuse tagumise poole heegeldades tekivad ringse töö pinnale horisontaalsed jooned.

- Heegelda aassilmused läbi eelmise rea silmuse esimese poole. Läbi eelmise ringi silmuse esimese poole heegeldades tekivad töö pinnale diagonaalsed jooned.

Kinnastel on randmeosa reeglina heegeldatud tagant võetud silmustega. Sellel on tõenäoliselt praktiline põhjendus: eest võetud silmustega äär hakkab “rullima”. Sellist “rullkanti” saab väga hästi kasutada näiteks mütsi ääre heegeldamiseks.

Pöidla heegeldamine silmuste kasvatamisega

- Märki lõngaga silmuste kasvatamise alguskoht.
- Heegelda uued silmused välja eelmise rea silmuse nii tagumisest kui esimesest poolest.
- Kasvata silmuseid igal real äramärgitud kohas.
- Mõõda pöidlaava suurus.
- Heegelda pöidlaava tekkimiseks vajaliku pikkusega ahelsilmuste kett.
- Kinnita heegelkett.
- Heegelda ringselt kinda labaosa.
- Heegelda ringselt kinda pöidlaosa.

Silmuste kahandamine sõrmedel ja labakinda lõpetamisel

Ringselt kahandamine

- Ringselt kahanda skeemi 1, 2, 3 + 4 järgi.
- Kahanda silmused esimesel ja teisel ringil, kolmas ring heegelda kahandamata, kahanda silmused neljandal ja viiendal ringil, kuues ring heegelda kahandamata jne.
- Jätka kuni heegelnõelale on jäänud viis, kuus silmust.
- Katkesta lõng, pane lõng nõela taha ja viimased ~ kuus silmust ühenda nõelaga.
- Vii lõng töö pahemale poole.
- Peida lõngaots.

Külgedelt kahandamine

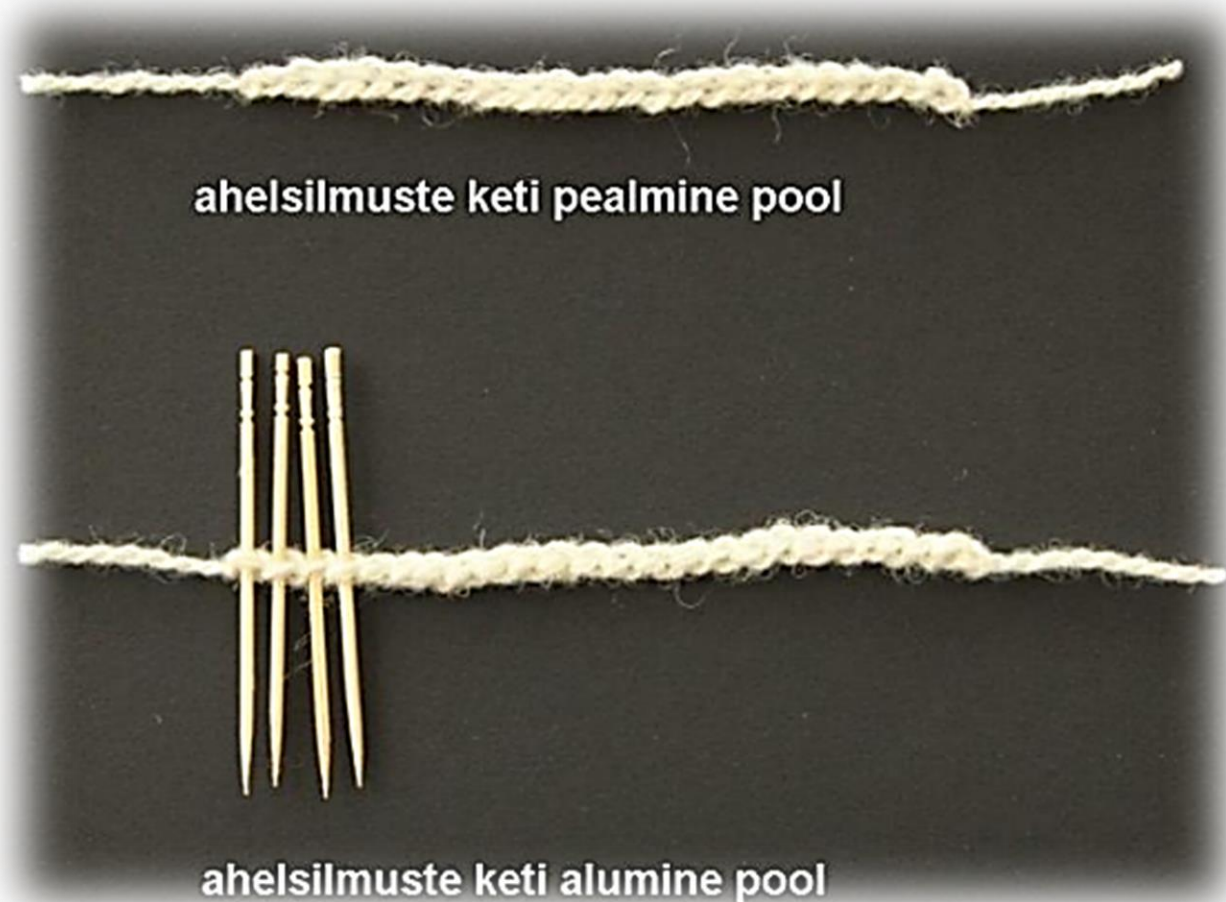
- Vähendada silmuste arvu regulaarselt kahelt küljelt.
- Märki lõngaga kahandamise alguskohad.
- Kahandada korraga mõlemalt küljelt kaks silmust.
- Jätka kuni heegelnõelale on jäänud viimased ~ kuus silmust.
- Katkesta lõng, pane lõng nõela taha ja viimased ~ kuus silmust ühenda nõelaga.
- Vii lõng töö pahemale poole.
- Peida lõngaots.

Sõrmkinnaste valmistamise tehnoloogia

Silmuste loomine, kinda ranne

- Tee algsilmus.
- Heegelda ahelsilmustest vajaliku pikkusega kett.
- Ühenda ahelsilmustest kett ringiks tehes aassilmuse esimesse ahelsilmusesse.
- Heegelda esimene rida ahelsilmuste keti alumistele aasadele (et serv ei jääks rullima).

- Järgmistel ridadel heegelda uus aassilmus läbi eelmise rea silmuse tagumise poole.

Bosnia tehnikas heegeldatud kinnaste randmeosa ei ole pikk. Kinda randmeks on heegeldatud tavaliselt 5-10 rida ~ 2,5 cm.

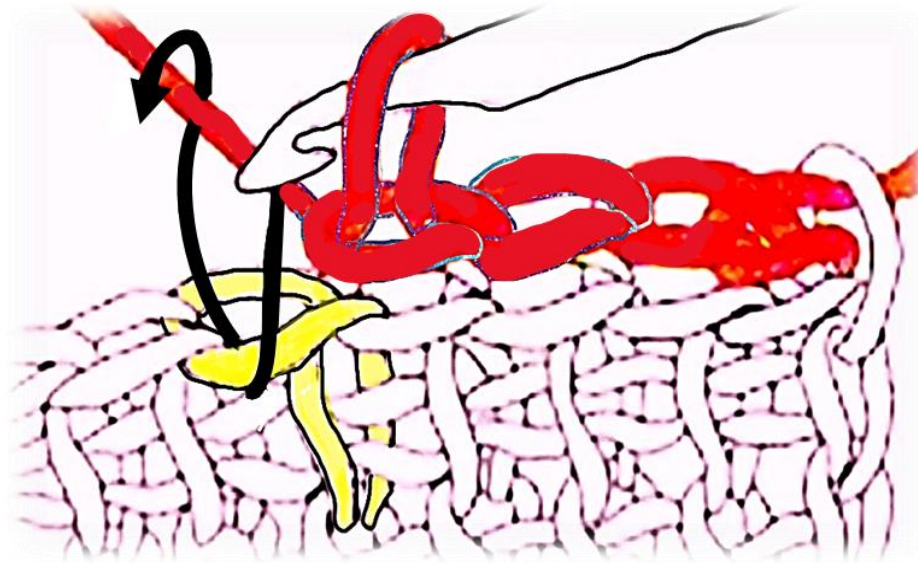
Kinda randmeosa laiuse määramisel tuleb arvestada, et tegemist on mitteelastse pinnaga ja et kinnas hiljem kätte mahuks, peab kinda randmeosa jääma sama lai kui kinda keskosa.

Läbi eelmise rea
silmuste tagumise
poole heegeldades
tekivad mustrina
pinnale horisontaalsed
jooned.

Labaos

- Kinda labaos heegeldamiseks Heegelda aassilmused läbi eelmise rea silmuste esimese poole.

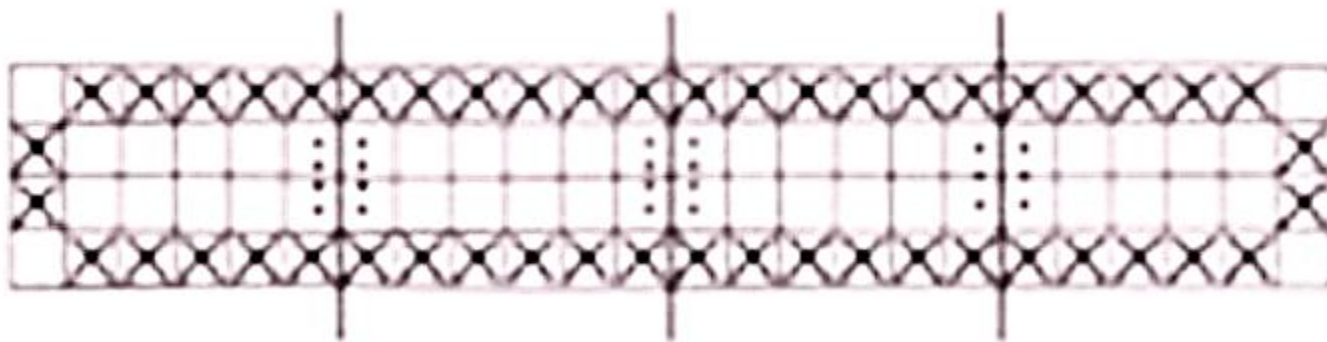

Läbi eelmise rea
silmuste esimese poole
heegeldades tekivad
mustrina pinnale
diagonaalsed jooned.

Sõrmede heegeldamine

- Heegelda väikese sõrme alguskohani, jäta silmused maha.
- Heegelda veel neli rida kinda labaosa.
- Heegelda sõrmed, loo sõrmede vahekohtadesse juurde neli silmust.
- Kinda randmeks on heegeldatud tavaliselt 5-10 rida. Kinda randmeosa laiuse määramisel tuleb arvestada, et tegemist on mitteelastse pinnaga ja et kinnas hiljem kätte mahuks, peab kinda randmeosa jääma sama lai kui kinda keskosa.

silmuste loomine sõrmede heegeldamiseks

Pöial

Jäta pöidlaavaks vajalik arv silmuseid. Heegelda pöial ringselt vajaliku pikkuseni. Kahanda ringselt või külgedelt.

ERM A 112:11/ab Põltsamaa

ERM 953 Urvaste

ERM 468:7 Jämaja

ERM 2105 Kodavere

ERM 2106 Torma

ERM 2107/ab Torma

ERM 4533 Urvaste

ERM 5221/ab Emmaste

ERM 6565 Petseri

ERM 11510/a Märjamaa

ERM 15305/ab Suure – Jaani

ERM 16102 Kadrina

ERM 666:76//ab Vastseliina

ERM A 666:108//ab Petseri

ERM A 808:9 Toronto

ERM A 47:112/ab Põltsamaa

ERM A 247:1/ab

ERM A 247:1/cd

Kirjandus

Barnden, B. 2004. Heegeldamise piibel. Tallinn: Sinisukk.

Hallik, C. 2009. Silmuskudumine. Tallinn: Varrak.

Hallik, C. 1973. Silmuskudumine. Tallinn: Kunst.

Jönsson, K. 2010. Smygmask Virkning. Ariadne

Kaarma, M., Voolmaa, A. 1981. Eesti rahvarõivad. Tallinn: Eesti Raamat.

Kooler, D. 2012. Donna Kooler's Encyclopedia of Crochet. A Leisure Arts Publikation

Nargi, L. 2012. Maailma rahvaste kudumiskunst. Väärikad traditsioonid ja kirev tänapäev. Tallinn: TEA

Stolzenbach, C. 2012. Bosnian Crochet Rediscovering a Lost Craft.

Piecework march/april lk 26-28 .

e- raamatud

Amoroso, Leslie C. 2007. Needlework Through History: An Encyclopedia. London: Greenwood Press.

Kinsler, Gwen Blakley 2013. The Fine Art of Crochet. Innovate works from 20 Contemporary Artist AutorHouse

Andmebaasid

Pinterest. 2014. Bosnian crochet - Pjoning - Kroking.

<http://www.pinterest.com/astridjohanne/bosnian-crochet-pjoning-kroking/> (11.02.2014)

HEAD RINGHEEGELDAMIST!

